

Izhaja vsako drugo in četrto sredo meseca; velja s poštno vred in v Gorici s pošiljanjem na dom za DRUŽTVENIKE „Soča“:

za vsa leta	2 gl.
za pol leta	1 „
za četrt leta	— „ 30 kr.

za NEDRUŽTVENIKE:

za vse leto	2 gl. 30 kr.
za pol leta	1 „ 30 „
za četrt leta	— „ 70 „

Posamezni listi se dobivajo po 10 kr. pri knjigarju C. Sochar-ju v Gorici.

Soča

Oznanila se prijemo in plačuje se za navadno trlistopno vrsto:

8 kr.	če se tiska 1 krat
7 „	„ „ 2 krat
6 „	„ „ 3 krat

za večje pismenke po prostoru in vsakrat za kolek 30 kr.

Rokopisi se ne vračajo, dopisi naj se blagovoljno frankujejo.

Vredništvo in opravištvo je v hiši št. 86 „Conrada Macelli.“

Naročnina naj se blagovoljno pošilja pod naslovom: Viktor Dolenc v Gorici.

Organ slovenskega političnega društva goriškega za brambo narodnih pravic.

Št. 2

V Gorici 26. aprila 1871.

I. tečaj.

Volitve občinskih zastopov.

II.

Kedo ima pravico izvoljen biti in koga naj volimo? — Na prvi del vprašanja odgovarja jasno in odločno zadosti občinski volivnik: „Za starešine smejo izvoljeni biti samo tisti možki občinarji, kateri so 24. leto svoje dobe dopolnili, ter imajo pravico voliti in državljanske pravice popolnoma uživajo.“ Na drugi del vprašanja, koga naj volimo, ne odgovarja sicer naravnost postava, a daja nam vendar taka vodila, da je vredno, da jih nekoliko v pretres vzamemo.

Občinski volivnik odločuje, da imajo vsi volivci v tri skupščine ali razrede razdeljeni starešinstvo voliti. V prvi skupščini volijo duhovniki, uradniki, častniki, doktorji, viši učenci, častni občinarji in večji posestniki in obrtniki; v drugi skupščini volijo srednji in v tretji mali posestniki in obrtniki. Vsaka skupščina pa voli enako število občinskih zastopnikov.

Vsled te razdelitve ne morejo ne veliki posestniki (obdačenci) zdatno premagavati in manjših obdačencev tlačiti in ne ti ne uni ne morejo izkreniti inteligentnejše (omikancev), ampak vse vrste občinarjev so po njej lahko primerno v starešinstvu zastopane. Zato je prav in dobro, da voli vsaka volivna skupščina starešine iz svoje srede, posebno kedar ima za to zadosti sposobnih mož.

A pri nas se žalibog navadno ne godi tako; posebno tretji razred se premalo zaveda svoje državljanske veljavnosti, ter kaže skorej povsod preveliko podložnost s tem, da voli po navadi za svoje zastopnike prvake in bogatine iz prvih dveh razredov. — Kedar se pa njihove koristi v občini več ali manj prezirajo, — potem godrnjajo in tožijo, ter trosijo denar pri advokatih in pisarjih za opravičene in neopravičene pritožbe.

Kake lastnosti naj imajo možje, katere postavimo občini na čelo? — Občinski zastopnik naj bo rodoljuben, neodvisen, značajan, pošten in dober gospodar.

Ako hočemo, da se nam naše želje gledé narodne enakopravnosti izpolnijo, da se bodo

naši otroci v šolah v materinem jeziku podučevali in da se nam bode v javnih uradih slovensko uradovalo, moramo najprej za to skrbeti, da izvolimo take možje, kateri bodo neprestano to zahtevali in kateri bodo posebno na to pazili, da se bo v domačem občinskem uradu slovensko uradovalo. Dokler bomo narodne nasprotnike ali vsaj mladeže za starešine in posebno za župane volili, se bodo narodne naše pravice v prvi vrsti v domačem uradu prezirale in dosledno v vseh družih cesarskih in necesarskih uradnih.

Neodvisnost je tudi kaj važna lastnost občinskega (še bolj pa deželnega in državnega) zastopnika. Občinski volivnik že izključuje sam nekatere odvisne osebe, da ne morejo biti izvoljene, namreč občinske služabnike, potem tiste, ki so preskrbovani kakor vbožci, ki so posli kogar si bodi, ali kateri nimajo samostalnega zaslužka. Ko je deželni zbor volivno postavo pretresal, je to naredbo s temi besedami opravičil: „To je razmerje odvisnosti in opirali bi se preveč na človeško popolnamost, ko bi hoteli tirjati, da se znebijo občinski služabniki vsega ozira na tiste, od katerih dobivajo plačo za svojo službo. Izvzete so tudi tiste osebe (vbožci i. t. d.), o katerih ni gotovo, da so neodvisne, kar je pri vendar prav bistvena lastnost tistih, ki občina zastopajo.“

Kedor je neodvisen in zraven tega pogumen, brani lahko brezobzirno in nevstrašljivo občine in sploh ljudske pravice in zagovarja njihove cesestranske koristi.

Značajnost, poštenost in varčnost so pa gotovo najlepše in naj potrebnejše lastnosti občinskih zastopnikov. Značajnost: ker je le tisti zanesljiv v vseh zadevah, kateri se drži stalno svojih načel. Kedor je bil še včeraj nemškutar ali lahon, pa se ti pri volitvi z rodoljubjem hlini in ti obeta in prisega, da se bo za narodne pravice potezal, tega ne voli, kakor unega ne, ki obrača svoj plašč po vladnih vetrovih: kedar nam je vlada vgodna, je pri nas in za nas, a kedar je vlada nasprotna, nas zataji, nas beži ali pa nas še celo izdaja. Taki možje so v občinskem zastopu nevarni. — Poštenost zahteva že postava sama, ko izključuje, da ne morejo biti voljeni hudodelci vsake vrste, potem tisti, ki so bili obsojeni zaradi prestopkov

ali pregreškov, ki izhajajo iz lakomnosti ali kateri so javni nrvnosti (čednemu obnašanju) nasproti, dalje tisti, nad katerih premoženjem je razglašen konkurz, tudi tisti, kateri so bili iz svoje javne službe zvrženi za to, ker so kak disciplinarni pregrešek iz lakomnosti storili in zadnjič celo tisti, kateri so v zamudi s kakim računom, zadevajočim gospodarstvo z občinskim premoženjem ali s kakim občinskim zavodom.

Toda za vsa hudodelstva, za vse pregreške in prestopke ni še zvedela pravica, ali če jih je pozvedela, ni imela dokazov, da bi mogla krivičneže obsoditi. A ker so samo obsojeni krivičneži zgubili pravico, izvoljeni biti, neobsojeni pa ne, treba da se tudi teh znebimo. Volivec, ki že vsaj 24 let se svojimi soobčinarji skupaj v eni občini živiš in jih tedaj skoraj vse dobro poznaš, ti bodi pri volitvi sodnik: izključi krivičneže in sebičneže ter voli — poštenjake.

Da ne morejo voljeni biti tisti, kateri so v zamudi z občinskimi računi, je gotovo prav modra naredba, kajti, kedor ne polaga računov o pravem času, ni dober oskrbnik in o njem se prav lahko sumi, da se boji, ali da ne more opravičiti svojega gospodarstva, ker je bodisi marno ali celo nepošteno gospodaril.

Pazljivo se je treba ozirati pri volitvah na to, da volimo dobre, skrbne gospodarje, kateri bodo občinsko premoženje tako oskrbovali, kakor bo občini naj koristnejši in uspešnejši in da se občinarjem, kolikor mogoče, zlajšajo bremenena. A take možje moramo opazovati pri njihovem lastnem posestvu: ako s tem modro in varno gospodarijo, izročimo jim brez skrbi občinsko gospodarstvo, ako pa lastna opravila zanemarjajo in lastna premoženja zapravljajo — bodimo gotovi, da bodo z občinskim premoženjem enako lehkomišljeno ravnali.

Če kje drugod, — pri volitvah občinskih zastopov moramo imeti pred vsem blagor občine pred očmi. Ne denar, ne prazne obljube, ne hinavsko prilizovanje, z eno besedo nič nas ne sme prekaniti, da bi druge možje volili, kakor tiste, od katerih vemo, ali se smemo vsaj trdno nadejati, da bodo po svoji moči za blagor občine skrbeli in delali.

Pri volitvah začenja samodelavnost ljud-

Listek.

Iz Gorice na Trnovo.

Potopisna črtica.

(1871)

Nemasčevanemu umreti, je sicer krščansko, a človeško nij. Pa ne misliva tako temno, znal bi nas kedo krivo umeti. Ne, prijatelj,

„Vereli hvaležen se zlate pomladi,

Ter vživaj mladost, dokler je čas!“

„Zdaj vipo vživajmo, ljubimo dekleta“, pravi naš pesnik. Pa glej, ne vina ne dekleta nemava; zatorej če si žejan pij iz studenca, kterege imaš pred seboj. Ljudstvo pravi tukej „pri koritu“. Pri-poveduje se, da so tukej romarji počivali kedar so iz Solkana podobo matere božje na sv. Goro pre-našali. Nekteri nočejo celo vedeti, da je studenec še le na prošnjo teh pobožnih romarjev nastal. Mojzesu je iz trde skale voda pridrla, našim pa iz ilovce. Ali j; to resnica ali ne, ne morem te za-

gotoviti, da pa je studenec, to menda vidiš z lastnimi očmi. Pot je tukej sama na sebi jako pusta, ker je okoli vse golo. Komaj čakam, da pridem na vrh Prevala. Ne misli pa, da je tukej lepši svet, ne, še pustej, a razgled je veličasten. Na vrhu sva. Ozri se še enkrat nazaj, poglej solkan-sko polje, poglej zeleno Gorico, poglej tje dalje, kjer se Soča vije po slovensko-furlanskej planjavi, in ako se nad tem razgledom na veselíš, si lesen!

Tu smo spet na križišču. Ako bi ne vedela za poti, bi bila v hujih stiskah, kakor sam Herkal. On je imel samo med dvema izbirati si, midva pa med tremi. Leva ne more biti prava, glej tam na majhni kapelici, stoji zapisano: „na sv. Goro.“ Dobro se še spominjam, ko je bil tukej samo laški napis. Jeza me popade, mene in moje prijatelje, napišemo na papir slovensko ime in je prilepimo vrh laškega. Od tistega časa naprej stoji vedno slovensko ime. Vidiš tedaj, da sem bil tudi jaz nekđaj slovenski fanatik, ne samo ti.

Zdaj imava še dve cesti; srednja nas pelje v Grgar, desna pa poleg Ravnice na Trnovo, ka-mor sva namenjena. Cesta na Trnovo pelje

prek Škabrijela, in nesva še hodila po njej 10 minut, leži pod nama krasna grgarska dolina. Človek, ki je videl prejšnje goličave, bi si nikdar ne mislil, da je zadej tak raj. Želeti bi bilo, da bi ti bil tukej, kedar ajda cvete. Grgar! to je čudno ime, kaj ne? Od kod je neki izpeljuješ?

Kmečki jezikoslovci — kdo taji, da jih nij? — trdijo, da so dali tej vasi ime gorjani, ki tod domov hodijo. Rekli so namreč, tako trdè, v svojem narečju: „da, ače, pajma gar, gar ače!“ (no, oče, pojmo gor, gor oče). Tako kmečki jezikoslovci. Jaz pa mislim, da je dobila vas ime od besede „grgati“: voda grglja; zatorej edina prava pisava Grgar. In kdor pozna te kraje, hode tudi temu pritrdil. Koliko breznov in kraških votliu je, v ktere se z gor prišumevši lijaki zlivajo. Zatorej tudi trpi Grgar večkrat zaradi nevsmljenih povodenj. Iz zgodovine grgarske ti ne morem nič povedati, morda je pa tudi nemajo. Ne, motim se; Grgarci so imenični po svetu. Dali so svojega cesarja, in, ali nesi slišal že o grgarskih — oslih? Še celo na Dunaji blizo cesarja pravijo o njih. Bog obvari, ko bi me slišal kak Grgarec! Sicer pa bodi potolažen, dragi

